

VLAAMS AKTIEKOMITEE BRUSSEL EN TAALGRENS (VAK), feitelijk een „vereniging van verenigingen”, die op het eind van 1958 tot stand kwam. Bijna alle Vlaamse cultuur- en strijdverenigingen maakten er deel van uit. Het doel werd omschreven als „aktiekomitee tot behoud van de integriteit van het Nederlandstalig grondgebied en tot bescherming van de Vlamingen in de Brusselse Agglomeratie”. Mr. Edgar van Cauwelaert en mr. Antoon Roosens, beiden van het Vlaams Komitee voor Brussel, werden respectievelijk als voorzitter en algemeen secretaris aangesteld.

Als onmiddellijk doel werd het verzet tegen een nieuwe talentelling gekozen, waarvan men vreesde dat ze, althans op de taalgrens en te Brussel, niet objectief wetenschappelijk zou verlopen. Inderdaad, wettelijk diende er in 1960 een dergelijke telling te worden gehouden en men was bang dat ze, daar de taalwet van 1932 een mobiele taalgrens voorzag, aanleiding zou geven tot nieuw Vlaams terreinverlies. In 1959 werd een brochure *Geen Talentelling* uitgegeven, waarin het taal- en taalgrensprobleem grondig behandeld wordt en waarin de stelling verdedigd wordt, dat de Vlamingen in geen geval nog een nieuwe talentelling konden dulden. Deze brochure werd aan de regering en de partijleiders overhandigd en dit was het startsein van een groot-scheepse campagne tegen de talentelling in het Vlaamse land. Honderden volksvergaderingen werden gehouden, honderdduizenden pamfletten uitgedeeld, de volksvertegenwoordigers werden onder druk gezet enz.

Deze actie culmineerde in de eerste Mars op Brussel, die gehouden werd op 22 oktober 1961 en waarin tienduizenden Vlamingen, onder wie vele parlementsleden, meeliepen. Deze manifestatie sloeg in als een bom in de Franstalige kringen die plotseling voor het feit werden gesteld dat de „flamingantische eisen” door een zeer groot deel van het Vlaamse volk werden onderschreven. Ze had ook een enorme weerklank in Vlaanderen en zelfs in het buitenland.

Intussen breidde de belangstelling van het VAK zich uit tot de verbetering van de hele Belgische taalwetgeving, inzonderlijk wat Brussel betreft. Ook socio-economische motieven werden aangevoerd.

Bij de wet van 8 november 1962 werd de tienjaarlijkse talentelling afgeschaft en de taalgrens vastgelegd.

Gezien echter het uitblijven van de aangekondigde nieuwe taalwetten besliste het VAK, waarvan Edward Amter, secretaris-generaal van het Davidsfonds, intussen het voorzitterschap had overgenomen, een tweede Mars op Brussel te organiseren. Deze vond plaats op 14 oktober 1962. Hoewel aan deze mars heel wat minder parlementsleden (die intussen in het taalwetdebat in de kamers gemengd waren) deelnamen, was het succes wat de opkomst betreft nog groter dan de eerste maal. Ook deze manifestatie vond grote weerklank in het land.

Tijdens de maanden die volgden, zette het comité zich ijverig in om verbetering te verkrijgen van de taalwetsontwerpen die door de regering in het parlement waren ingediend, o.m. door het publiceren van memoranda en het indienen van moties, die niet onopgemerkt bleven.

De wet op de taalregeling in het onderwijs werd goedgekeurd op 30 juli 1963; die op het gebruik van de talen in bestuurszaken op 2 augustus 1963. Hoewel deze wetten belangrijke verbeteringen aanbrachten in de vroegere taalregeling, bleven ze toch op essentiële punten ver beneden de verwachtingen van de leden van het VAK, die de beslissingen door de politici tijdens een laatste zitting op het kasteel Hertoginnedal o.m. in hun resolutie van 31 juli 1963 als „het compromis van Hertoginnedal” volledig verwierpen. In dezelfde resolutie riepen ze de Vlamingen op voor een derde Mars op Brussel, waarvoor echter nog geen datum bepaald werd.

In de maand augustus 1963 ontstonden er echter moeilijkheden in de schoot van het Komitee; het August Vermeylefonds, dat reeds „bij de inrichting van de tweede Mars op Brussel het Aktiekomitee niet volgde”, trok zich officieel terug uit de organisatie, omdat het Komitee stelling genomen had voor een federalistische herstructurering van de staat. Ook het Liberaal Vlaams Verbond trok zich terug. Het Willemsfonds had dit reeds vóór de eerste Mars op Brussel gedaan en volgde de werkzaamheden sindsdien alleen nog door een „observator”. Het Davidsfonds bleef het Aktiekomitee steunen, maar nam toch afstand van het federalistisch standpunt.

De aangekondigde derde Mars op Brussel werd niet gehouden, maar werd vervangen door een nationale betoging in Antwerpen, die op 10 november 1963 plaatsvond. Deze betoging bewees dat de doelstellingen van het Komitee duidelijk geëvolueerd waren: behalve op de vraag tot zetelaanpassing en andere algemeen aanvaarde praktische eisen, werd thans vooral de nadruk gelegd op de federalistische organisatie van België, de economische democratie enz.

Ook deze betoging werd een succes, hoewel ze niet de weerklank heeft gehad van de Marsen op Brussel. Veel Vlamingen, ook vooraanstaanden van het Aktiekomitee zelf, waren thuis gebleven om te protesteren tegen wat zij de verpolitiserings (federalistische strekking) van het Aktiekomitee noemden.

De Nationale Betoging te Antwerpen werd de laatste grote manifestatie van het Aktiekomitee, dat geleidelijk kracht verloor door ontgoocheling en innerlijk getwist. Verscheidene leidende figuren, die een zekere populariteit hadden verworven, gingen op de aanroepen van de politieke partijen in of trachtten een eigen partij te stichten.

Zonder dat het ooit expliciet ontbonden werd, hield het VAK in de zomer 1964 op te bestaan (z. ook Mars op Brussel).

WERKEN: *Geen talentelling. Memorandum opgesteld door het Vlaams Aktiekomitee Brussel en Taalgrens* (1959).

LITERATUUR: M. Coppieters, *Het Vlaams aktiekomitee heeft het seizoen geopend*, in *Het Pennoen* (oktober 1963, p. 1, 3-4); - *Vlaams (Le) Aktie Komitee (V.A.K.)*, in *Courrier Hebdomadaire du CRISP* (24 maart 1965, p. 25); - H. Todts, *Hoop en Wanhoop der Vlaamsgezinden*, II (1967).